

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Dandserinden

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Dandserinden", i Paludan-Müller, Fr.: *Dandserinden*, udg. af Berit Ziegler, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 123. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm04-shoot-idm140348531970272/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Dandserinden

IV. Den splittede fortæller

Fortælleren er den egentlige hovedperson i *Dandserinden*. Han kan først og fremmest karakteriseres ved sin frække fortællemanér, der kommer til udtryk derved, at intet tilsyneladende er ham helligt. Han gør nar af den deklamatoriske, gammeldags fortæller ved først at imitere og overdrive dennes teknik med for eksempel retoriske spørgsmål (365.5), vurderinger (399.5), henvendelser til læserne (17.8) og alvidenhed (196.5), for derefter at bryde med den klichéfyldte rolle ved at blande sig med de fiktive personer: »Her staae to vakke Mænd ved Logeranden,/ Hos dem vil jeg mig stille ganske nær» (331-2), og ved at give henvisninger til sig selv: »Fine fra den anden Sang» (310.7), hvilket er et digtersuverænt brud på illusionen.

Den frække fortæller ønsker eksplicit at underholde læseren en vinteraften (24.4-8), men revser, modsat det han bedyrer at ville (17.6), implicit sin samtid ved at gøre grin med alle i de borgerlige kulisser: kunstnere, adelige, studerende, præster, professorer og officerer (127-130), der ironisk nok udgør hans potentielle læsere. Han angriber og hudfletter middelklassen for dens følelsesmæssige afstumpethed (224), dårlige smag (79), pengegriskhed (226) og blinde følgen trop med moden (109-113), men tilhører selv borgerskabet og ses til dets aftenselskaber (12.1-2), på teatret (33.1-2) og i restaurationer (322.1). Alligevel føler han sig hævet over samfundet som eneren overfor flokken og mener, at han er »Fri, stolt og eensom mod de andre vendt» (103.5).

Fortælleren forholder sig imidlertid overbærende overfor hovedpersonerne, Dione og Charles, fordi de repræsenterer ungdommens naivitet: »De kjendte ei hvad Hjertets Tragten var,/ De ahned' ingen Hensigt i det Hele» (249.1-2). Men han tror ikke på deres idealiserede kærlighed, fordi han kender dens væsen fra sig selv: »Din Favn vi søge, skjøndt i den vi trættes,/ [...] Tomhed bli'er af Alt hvad vi har havt/ [...] Du døer tilsidst, skjøndt evig Du begjæres» (182). Det sidste citat røber en desillusioneret, spleen-plaget fortæller, og nærlæser man hans mange indskudte kommentarer, ser man da også, at han er en, i datidens betydning, »interessants mand, der aldrig giftede sig» (81), men tilsyneladende har brudt hver blomst og røvet hver frugt (87.3) i sin gådefulde fortid. Beskrivelserne af glædespiger, kvinders undertøj og forførelseteknik viser, at han har et nøje kendskab til ero-